

ЗИГМУНД ФРОЙД УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНА

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою університету

Протокол № 10 від
«11» червня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛОГІЯ ВІКТИМНОСТІ ТА СУЇЦИДАЛЬНОСТІ

Освітній рівень: Другий (магістерський)

Галузь знань: С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

Спеціальність: С4 Психологія

Освітньо-професійна програма "Психологія"

Статус дисципліни: вибіркова

Форма навчання: денна

<u>Форма навчання</u>	<u>Курс</u>	<u>Семестр</u>	<u>Лекції (год.)</u>	<u>Практичні (год.)</u>	<u>Самостійна робота студента (год.)</u>	<u>Разом (год.)</u>	<u>Залік (сем.)</u>
<u>Денна</u>	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>20</u>	<u>20</u>	<u>80</u>	<u>120</u>	<u>2</u>

Робоча програма розроблена на основі освітньо-професійної програми підготовки магістрів галузі знань: С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини», Спеціальність С4 Психологія, затвердженої вченою радою ЗФУУ (протокол № 10 від «11» червня 2025 року).

Програму навчальної дисципліни розробив:

Доктор філософії у галузі психології,

старший викладач кафедри _____

(підп.)

В. Депутатов

Робочу програму обговорено та затверджено на засіданні кафедри психології

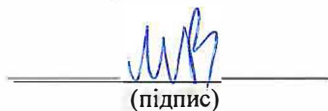
Протокол № 9 від “21” травня 2025 року

Завідувач кафедри психології _____

(підпис)

І. Клименко

Гарант ОПП «Психологія» _____

(підпис)

М. Великодна

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), “__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), “__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), “__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), “__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПБ)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОПП, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	
Кількість кредитів - 4	Галузь знань: С «Соціальні науки, журналістика та інформація»	Статус дисципліни Вибіркова Мова навчання українська	
Модулів - 3	Спеціальність: С4 Психологія	Рік підготовки	
		1-й	
Змістових модулів - 2	Освітньо-професійна програма «Психологія»	Семестр	
			2-й
Загальна кількість кредитів/годин - 4/120		Лекції (год.)	
		20	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 3 год.;	Ступень вищої освіти - Магістр	Практичні (год.)	
		20	
		Самостійна робота(год.)	
		80	
		Всього	
		120	
		Вид контролю	
			Залік

2.1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є розкрити основні аспекти психології віктимності та суїцидальності, вивчити причини, прояви та наслідки цих явищ, а також розглянути методи діагностики, профілактики та психологічної підтримки осіб з ризиком для цих станів.

2.2. Завдання вивчення дисципліни «Психологія віктимності та суїцидальності»:

- проаналізувати наукові теорії, що пояснюють віктимність та суїцидальність;
- вивчити психологічні фактори, що впливають на розвиток віктимності та суїцидальності;

- розглянути соціокультурні, економічні та інші контекстуальні чинники суїцидальності;
- розглянути психодіагностичний інструментарій дослідження схильності до віктимної та суїцидальної поведінки;
- навчитись розробляти стратегії профілактики віктимності та суїцидальності на різних рівнях: індивідуальному, міжособистісному, організаційному та соціальному;
- вивчити ефективні методи інтервенції при високому та середньому суїцидальному ризику

2.3. Передумови для вивчення дисципліни.

Для успішного засвоєння дисципліни «Психологія віктимності та суїцидальності» студенти повинні мати ґрунтовні знання з таких предметів:

- Загальна та диференційна психопатологія – розуміння механізмів психічних розладів та їх впливу на поведінку.
- Клінічна психологія. Клінічна психодіагностика – знання методів діагностики та оцінки психологічного стану людини.
- Основи психофармакології – розуміння впливу медикаментозного лікування на психічний стан пацієнтів.
- Теорії особистості та психологічного розвитку – знання основних концепцій формування особистості та факторів, які впливають на її розвиток.
- Сучасні методи психологічного тестування – володіння методами оцінки психологічного стану та виявлення ризиків.

Постреквізіти:

Після завершення дисципліни студенти зможуть застосовувати отримані знання у таких предметах та практиках:

- Кризові інтервенції в психологічній практиці – застосування технік надання допомоги у кризових ситуаціях.
- Травмотерапія та кризове консультування – робота з постраждалими та людьми, що пережили важкі психологічні події.
- Доказова практика в психології і психотерапії – аналіз ефективності втручань у випадках віктимності та суїцидальності.
- Основи військової психології – застосування знань у роботі з військовими та особами, що пережили бойові дії.
- Психологія екстремальних ситуацій – робота з людьми, що перебували у загрозливих або травматичних ситуаціях.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Психологія віктимної поведінки

Тема 1. Вступ до психології віктимності. Етапи розвитку віктимології.

Поняття про віктимність. Основні поняття віктимології. Розвиток віктимології. Донауковий етап. Кримінологічний етап. Віктимологічний етап. Етап девальвації.

Тема 2. Насилля: види та форми. Наслідки насилля. Віктимблемінг.

Поняття насилля. Фізичне насилля. Емоційне насилля. Сексуальне насилля. Економічне насилля. Соціальне насилля. Психологічні наслідки насилля. Вивчена безпорадність. Віктимність і віктимблеймінг.

Тема 3. Теорії та види віктимної поведінки

Основні теорії віктимної поведінки. Теорія соціальної навченості. Теорія відсутності навичок. Теорія суспільної нерівності. Стигматизація. Класифікація віктимної поведінки. Віктимізація у дитячому та підлітковому віці. Діагностика віктимності.

Тема 4. Віктимність крізь призму гендерних стереотипів

Гендерні стереотипи. Типові гендерні уявлення, пов'язані з віктимністю. Сексуальність та віктимність. Способи боротьби з гендерними стереотипами, пов'язаними з віктимністю.

Змістовий модуль 2. Психологія суїцидальної поведінки.

Тема 5. Аутоагресивна поведінка: поняття, основні види.

Поняття «суїцид», «аутоагресивна поведінка», «аутодеструктивна поведінка». Класифікація аутоагресивної поведінки. Селфхарм. Ризикована поведінка. «Аутичність» як вид аутоагресивної поведінки. Самотність як вид аутоагресивної поведінки.

Тема 6. Аутодеструктивна поведінка. Селфхарм.

Поняття аутодеструктивної поведінки. Відмінність аутодеструктивної поведінки від суїцидальної поведінки. Антисамоушкоджувальні контракти.

Тема 7. Суїцид крізь призму психологічних досліджень.

Види суїцидів. Істинний суїцид. Бар'єри суїциду. Мотиви суїцидальної поведінки. Кореляції суїцидальної поведінки з особистісними феноменами, якостями та груповими феноменами.

Тема 8. Суїцидальний ризик: методики визначення суїцидального ризику.

Суїцидальний ризик. Протокол визначення суїцидального ризику. Методики оцінки суїцидального ризику. Фактори ризику суїцидальної поведінки у ветеранів та військовослужбовців. Травматичні події як фактор ризику. Соціальна ізоляція як фактор ризику. Доступ до зброї як фактор ризику.

Тема 9. Психологічна допомога суїцидентам.

Програма інтервенції при високому та середньому суїцидальному ризику. Адаптація програми інтервенції до конкретного випадку.

Тема 10. Стратегії превенції суїциду.

Розробка та оцінка програм та інтервенцій для запобігання суїциду та зменшення ризиків. Існуючі програми профілактики, адаптація програм під конкретний випадок. Стратегії попередження суїциду серед ветеранів військових дій.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни

Назви змістовних модулів, лекційних тем і тем практичних занять	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
		л	с	с.р.
1	2	3	4	5
Змістовний модуль 1. Психологія віктимної поведінки				
Тема 1. Вступ до психології віктимності. Етапи розвитку віктимології.	12	2	2	8
Тема 2. Насилля: види та форми. Наслідки насилля. Віктимблемінг.	12	2	2	8
Тема 3. Теорії та види віктимної поведінки	12	2	2	8
Тема 4. Віктимність крізь призму гендерних стереотипів	12	2	2	8
<i>Разом за змістовним модулем 1</i>	<i>48</i>	<i>8</i>	<i>8</i>	<i>32</i>
Змістовний модуль 2. Психологія суїцидальної поведінки				
Тема 5. Аутоагресивна поведінка: поняття, основні види.	10	2	2	8
Тема 6. Аутодеструктивна поведінка. Селфхарм.	12	2	2	8
Тема 7. Суїцид крізь призму психологічних досліджень.	12	2	2	8
Тема 8. Суїцидальний ризик: методики визначення суїцидального ризику.	12	2	2	8
Тема 9. Психологічна допомога суїцидентам	12	2	1	8
Тема 10. Стратегії превенції суїциду.	12	2	1	8
<i>Разом за змістовним модулем 2</i>	<i>70</i>	<i>12</i>	<i>10</i>	<i>48</i>
Залік	2		2	
Усього, години	120	20	20	80

5. Тематика практичних та занять з дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до психології віктимності. Етапи розвитку віктимології.	2
2	Насилля: види та форми. Наслідки насилля. Віктимблемінг.	2
3	Теорії та види віктимної поведінки	2
4	Віктимність крізь призму гендерних стереотипів	2
5	Аутоагресивна поведінка: поняття, основні види.	2
6	Аутодеструктивна поведінка. Селфхарм.	2
7	Суїцид крізь призму психологічних досліджень.	2
8	Суїцидальний ризик: методики визначення суїцидального ризику.	2
9	Психологічна допомога суїцидентам	1
10	Стратегії превенції суїциду.	1
Всього		18

6. Тематика самостійних занять з дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до психології віктимності. Етапи розвитку віктимології.	8
2	Насилля: види та форми. Наслідки насилля. Віктимблемінг.	8
3	Теорії та види віктимної поведінки	8
4	Віктимність крізь призму гендерних стереотипів	8
5	Аутоагресивна поведінка: поняття, основні види.	8
6	Аутодеструктивна поведінка. Селфхарм.	8
7	Суїцид крізь призму психологічних досліджень.	8
8	Суїцидальний ризик: методики визначення суїцидального ризику.	8
9	Психологічна допомога суїцидентам	8
10	Стратегії превенції суїциду.	8
Всього		80

7. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Психологія віктимності та суїцидальності» використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студентів:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- реферати, презентації;
- екзамен.

8. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Психологія віктимності та суїцидальності» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2		Самостійна робота
5%	10%	5%	10%	70%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Самостійна робота
1. Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (4 заняття, 4 теми – 4 оцінки).		1.Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (6 занять, 6 тем – 6 оцінок).		Оцінювання завдань для самостійного опрацювання
2.Модульний контроль 1 проводиться на 4 занятті. Оцінка за Модульний контроль 1 виставляється на підставі виконання письмового завдання.		2.Модульний контроль 2 проводиться на останньому практичному занятті. Оцінка за Модульний контроль 2 виставляється на підставі виконання письмового завдання.		

Усі форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів зазначенні в положенні університету про оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ п/п	Найменування	Номер теми
1	Мультимедійний проектор	1-10
2	Проекційний екран	
3	Комунікаційне програмне забезпечення (Google Chrome, Firefox)	
4	Наявність доступу до мережі Інтернет	
5	Персональні комп'ютери, ноутбук.	
6	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	
7	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	
8	Програмне забезпечення: ОС Windows	
9	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; Power Point і т. і.)	
10	Мультимедійний проектор	

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. Вікітимологія : навч. посіб. / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська та ін. ; за ред. В. В. Голіни і Б. М. Головкіна. Харків : Право, 2017. 308 с.
2. Гарькавець С. О. Вікітимологія : навч. посібник. Луганськ : СЛУ ім. В. Даля, 2006. 116 с.
3. Мудренко І. Г. Клінічна суїцидологія : посібник. – Харків : Строков Д.В., 2020. – 302 с.
4. Психологія суїциду: Навчальний посібник / За ред. В.П. Москальця. Івано-Франківськ : Плай, 2002. 249 с.
5. Саржевський С. Н. Суїцидологія : навчальний посібник для лікарів інтернів з спеціалізації «Психіатрія». Запоріжжя, 2020. 87 с.

6. Суїцидологія : конспект лекцій / укладач І. Г. Мудренко. Суми : Сумський державний університет, 2022. 76 с.
7. Теслик Н. М. Віктимологія : навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2021. 71 с.
8. Туляков В. О. Віктимологія (соціальні та кримінологічні проблеми) : монографія. Одеса : [б. в.], 2000. 480 с.

Додаткові:

1. Дьоміна О. О. Суїцидальна поведінка при гострій реакції на стрес у осіб молодого віку : Особливості формування, методи корекції та профілактики : Автореф. дис. ... канд.мед.наук. Харків, 2004. 20с.
2. Крамар Ю. А. Суїцидальна поведінка та самоушкодження: організаційні заходи. *НейроNews*. 2019. №1(102). С. 39-41.
3. Книш О. М. Зарубіжний досвід віктимологічної профілактики насильницької злочинності неповнолітніх. *Вісник Академії адвокатури України*. 2009. № 1 (14). С. 102–107.
4. Пономарьов С. Ю., Федорович І. Ю. Запобігання та протидія дискримінації в Україні : посібник для працівників органів державної влади та місцевого самоврядування. Київ : Міжнародна організація з міграції, Представництво в Україні, 2014. 74 с.

Інформаційні ресурси:

1. <https://repo.usfu.edu.ua/home> – Електронні ресурси ЗФУУ
2. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov>
3. <https://www.isbd.org>
4. <https://www.fda.gov>